

Un 'trip' d'iràs i no tornaràs amb Philip K. Dick

BERTRANDB / GETTY

PERE ANTONI PONS

Sempre que llegeixo Philip K. Dick (1928-1982), autor de les històries en què es basen clàssics absoluts del cinema de

ciència-ficció com *Blade Runner*, *Desafiament total* i *Minority Report*, tinc la sensació que el seu cervell va ser una mina plena fins a dalt de matèries primeres fascinants però que, si bé ell les va saber fer sortir a la llum, han hagut de ser uns altres qui, treballant-les amb un ofici més precís i refinat, n'han obtingut uns resultats veritablement enlluernadors.

La sensació se m'ha repetit ara amb la lectura d'una de les seves primeres novel·les, *Els tres estigmes d'en Palmer Eldritch*, traduïda al català per Josep Samper i publicada per Males Herbes, que continua amb la seva feina impagable d'incorporar a la tradició catalana obres clau de la ciència-ficció i el fantàstic. Els fans catalans de Dick, per cert, estan doblement d'enhorabona perquè Kalandraka acaba de publicar un altre dels seus títols considerats majors, *Ubik*.

Apareguda originàriament el 1964, quan ja havia començat la contestació contracultural contra el capitalisme benestant i consumista, *Els tres estigmes d'en Palmer Eldritch* és pur Dick. Ho és tant pels elements dramàtics que planteja (les monstruositats d'una realitat hostil i elusiva, les incerteses i dislocacions de la identitat) com per la dimensió que els dona (entre la sàtira socioeconòmica i la fuga existencial, no se sap ben bé si delirant o transcendent). També per l'escenografia en què ho desenvolupa tot i l'*attrezzo* amb què ho complementa tot, que inclouen des d'un planeta Terra sobreescalfat i quasi inhabitable fins a colònies espacials, passant per humans evolucionats que anticipen el futur ("precogs"), pistoles làser i psiquiatres en forma de maleta.

Als antípodes de Ray Bradbury

El punt de partida argumental de l'obra és senzill. Leo Bulero és un empresari que s'ha fet ric i poderós comercialitzant una "droga de translació" que permet a aquells que la consumeixen viure –tenir la il·lu-

sió que viuen– les experiències virolades i luxoses d'unes joguines a l'estil de Barbie i Ken. La droga en qüestió, la Can-D, té molt d'èxit entre altres raons perquè és l'única evasió de què disposen els colons de Mart, que porten una existència sòrdida i sinistra. Els problemes per a Leo Bulero comencen quan "el cèlebre industrial interplanetari" Palmer Eldritch torna al Sistema Solar disposat a comercialitzar la seva pròpia droga, la Chew-Z. No cal dir que aquest resum és molt unívoc i esquemàtic perquè, a mesura que avança la novel·la, l'argument no para d'embolicar-se amb intrigues descordades, trenca-ments espaciotemporals confusos i especulacions marejadores.

Dick té alguna cosa de savi obscur, de boig eloqüent i de visionari descontrolat, però també d'home sobrepasat, entre divertit, espantat i perplex, per les ondulacions morals i les terboleses socioeconòmiques i passionals de l'existència. En aquest sentit, i més enllà de l'embolcall *sci-fi*, treballa amb les passions, els terrors i les pulsions de tothom i de sempre: la cobdícia, la necessitat de transcendència, l'amor, la por davant del que no té sentit, la mala consciència... Com que una part de l'acció de la novel·la transcorre a Mart, es fa difícil no comparar-la amb *Les cròniques marcianes*. No tenen res a veure: tot el que en Bradbury és aventura èpica, poesia melancòlica i desfici existencial, en Dick és paranoia, malson grotesc, dislocació intel·lectual i sensorial, Déu passat de LSD i amb un mal viatge...

En conjunt, la novel·la resulta més atractiva per la gosadia kamikaze amb què Dick es deixa endur per la seva imaginació detallista i desbocada que no pas per la qualitat de la prosa –viva però descurada– i per la peripècia dels personatges –tirant a plans, peces al servei de l'engranatge narratiu del qual formen part–. La seva lectura, però, és excitant, com ho solen ser sempre els fruits dels cervells inspiradament complicats. ♦♦

ELS TRES ESTIGMES D'EN PALMER ELDRITCH
PHILIP K. DICK
MALES HERBES
TRAD. JOSEP SAMPERE
308 PÀG. / 19,90 €

OBRO FIL

MARINA ESPASA

Convergència i unió al sector editorial?

Aquesta setmana han estat les editorials Raig Verd i Mai Més les que han fet l'anunci: publicaran conjuntament una traducció al català de *Dune*, el clàssic de ciència-ficció escrit per Frank Herbert el 1965, que està d'actualitat perquè n'arriba una esperadíssima adaptació al cinema. L'edició serà de 1.900 exemplars, que les editorials volen finançar amb les reserves que en faran els lectors: per l'impacte que ha tingut l'anunci i pel moment dolç que viu la ciència-ficció en català, segur que faran curt.

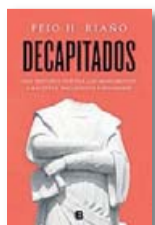
Però és que no són les úniques editorials que fan un moviment d'aquesta mena. Fa cosa d'un any van ser L'Altra Editorial i Males Herbes les que van fer néixer el segell Les Altres Herbes, responsable de la publicació de dos títols (de moment, però en vindran més): el clàssic que llegeixen tots els adolescents nord-americans *Flors per a l'Algernon*, de Daniel Keyes, i *La perera*, contes de la gran Daphne du Maurier, a qui ningú no havia traduït al català encara! I n'hi ha més, no és un fenomen exclusiu del català: Anagrama i Acantilado col·laboraran per publicar títols del comissari Maigret de Simenon, un autor que ven llibres sense parar a França i en molts altres països, però relativament pocs a Espanya, cosa que els editors no s'acaben d'explicar. Potser li ha passat el moment? Tinc ganes de veure com hi responen els lectors, també els de Llatinoamèrica.

Segui com sigui, sembla que l'univers editorial ha arribat al límit de l'expansió i ara comença la contracció. Els moviments editorials a escala mundial van en aquesta direcció: hi ha grups editorials nord-americans tan grossos que, per celebrar el consell d'administració, han de llogar l'estadi de la Super Bowl. A Catalunya es va produir una mena de Big Bang ara fa uns quinze anys i van aparèixer una miriada d'editorials independents que han diversificat i enfortit com mai l'oferta editorial en català. Ara sembla que aquests asteroides necessiten col·laborar amb altres cossos celestes per continuar orbitant al voltant dels lectors. Tot torna, fins i tot la convergència i la unió? ♦♦

L'APARADOR

ARA

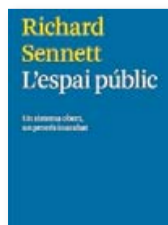
ASSAIG

Decapitados
PEIO H. RIAÑO
Ediciones B

El periodista i historiador de l'art Peio H. Riaño es pregunta com han de ser les ciutats del segle XXI a partir de les protestes recents contra els símbols racistes als Estats Units. Segons Riaño, és hora de retirar les estàtues d'homenatge a genocides, esclavistes i dictadors.

ASSAIG

L'espai públic
RICHARD SENNETT
Arcàdia

Arcàdia reedita un text breu però imprescindible de Richard Sennett, on apunta que per fer una bona planificació de l'espai públic cal ser creatius i transgressors. Els professionals implicats en el disseny de les ciutats haurien de tenir coneixements de biologia, antropologia, filosofia i literatura.

INFANTIL

Embollic al museu
LUCIANO LOZANO
Mediterrània

Les pintures i escultures de les sales d'un museu prenen vida quan una nena el visita amb els seus companys de classe. Aquest és el punt de partida de l'àlbum de Luciano Lozano que publica Mediterrània. Entre els últims llibres il·lustrats per Lozano hi ha *Tancho* (Akiara) i un sobre Basquià (Alba).